

Lezingen:

uit het Aloude Testament:

Psalm 111 en Micha 5:1-3 en 6:8

uit het Nieuwe Testament:

Lukas 2:8-21

Gemeente van Christus,

Eigenlijk zijn we vandaag negen maanden te laat; want in de eerste eeuwen van onze jaartelling werd de geboorte van Jezus gevierd rond 25 maart. De dag - zo had men berekend - dat Jezus op Goede Vrijdag in het jaar 33 overleden was. Die dag was Jezus gestorven als martelaar aan een houten Kruis. En het was gewoonte geworden om deze Goede Vrijdag van 25 maart Jezus' 'dies natalis', zijn 'hemelse' geboortedag, te laten zijn. De christen-martelaren die na Jezus volgden kregen eveneens de dag van hun sterven als dies natalis toebedeeld. Zelfs hele martelaren-kalenders ontstonden en ook Jezus werd op één van die kalenders genoemd, op die 25e maart. Zo was het jarenlang gegaan, en er was niet echt een behoefte geweest aan een nadere bepaling van zijn 'aardse' geboortedag, aan een zich moeten concentreren op het aardse levensbegin van Jezus; maar ja, al vroeg waren er binnen de allereerste kleine christengemeenten vragen ontstaan over hoe Jezus dan toch in de wereld gekomen was. En we zien dat de oudste evangelist Marcus niets met die vragen doet, en dat de evangelisten Mattheüs en Lukas de geboorte van Jezus enkel gebruiken als opmaat voor hun Evangelie en dat de evangelist Johannes er zelfs een wijsgerige hymne van maakt.

Pas later, in het midden van de vierde eeuw vinden we op een martelaren-kalender een datum aangegeven van Jezus feitelijke, aardse geboorte, op 25 december. Dat was nieuw! En die datum van 25 december, van vandaag, viel ook mooi samen met een in het Romeinse Rijk bekend feest: het zonnewendefeest, het moment waarop men de terugkeer van de 'sol invictus', de 'onoverwinnelijke zon' vierde. En weer later toen het christendom onder keizer Constantijn erkenning kreeg is dit zonnewendefeest omgevormd tot het geboortefeest van Jezus. Hoe het ook zij, de Kerstverhalen werden ontworpen;

het zijn geen rapportages, maar verhalen die geschreven zijn na het leven van Jezus; en zij zijn daarom in wezen bedoeld als een opmaat tot een groter geheel! Dit leren wij als eerste, gemeente.

En hoe doet Lukas dit dan eigenlijk? Laten we eens kijken naar zijn herdersverhaal. Die herdertjes lagen daar helemaal niet bij nachte, daar buiten in dat veld van Efrata nabij Bethlehem. Zij waren eerder mensen van buiten de muren, leefden aan de rand van de samenleving; zij moesten op hun *qui vive*, waakzaam zijn; want voortdurend en vooral in de nacht als alles duister is, zijn er vele bedreigingen voor hun kudde: wilde dieren, slangen!

Maar God buigt zich juist naar deze mensen toe, geen afwenden is dit, maar een waar toewenden! Niemand minder dan Dietrich Bonhoeffer had dit in zijn Berlijnse gevangenis in 1944 ervaren; hij schreef: "... waarschijnlijk wordt er in dit huis échter en zinvoller kerstmis gevierd, dan waar dit feest niet meer is dan een woord. Dat ellende, pijn, armoede, eenzaamheid, hulpeloosheid en schuld in Gods ogen iets heel anders zijn dan in het oordeel van de mensen, dat God zich juist toe buigt naar datgene waarvoor de mensen het hoofd afwenden, dat Christus geboren werd in een stal, dat begrijpt een gevangene beter dan een ander. Voor hem is het werkelijk een blijde boodschap'.

Lukas nu laat zien dat God, evenals Jezus later, altijd eerst mensen buiten die muren aanspreekt en hen oproept midden in hun dagelijks bestaan. En zo laat God zelfs een engel voorbij het voorname Jeruzalem, voorbij het stadje Bethlehem naar buiten de muren gaan!...'buiten'-gewoon is dit, en ook ontroerend eigenlijk, dat in de visie van Lukas God nu juist voor deze herders kiest, eenvoudige mensen, vaak gepokt en gemazeld door het dagelijkse leven; zij konden zelfs gaan behoren tot de categorie 'uitschot'. Ze telden niet altijd mee, waren soms mensen aan de rand van de maatschappij geworden. Veehoeders waren het, met een verantwoordelijkheidsgevoel, dát wel; zij leiden en begeleiden behoedzaam hun kudden. Het ruige leven had hen gevormd; maar toch: in ons verhaal omstraalde het Licht van God déze mensen. Als een

heerlijkheid wordt dit; en geen duisternis kan 't verbergen, zo vreselijk ongewoon, zo buiten-gewoon; dat doet elk mens eerst schrikken, 'wat overkomt me nu', zeggen we dan. Het verhaal kent diepere lagen en wil tevens zeggen dat we allemaal als in duisternis terecht kunnen komen, in de nacht, in je dagelijkse zorg, om je eigen kudde, huis en haard, om de wereld, en dan over komt hier je iets totaal buiten-gewoons: midden in je bestaan is het de God van je adem en je leven die zich meldt. Dát overkomt die herders! Daar hoeven we niet voor te vrezen; 'vreest niet', zegt de engel dan ook als eerste. God meldt zich en komt voor ons met nieuw leven zoals Hij dit wil; het is nog steeds 'Immanuël - God met ons - : aan de mensen, aan ú is ietsje melden, zegt de engel niet voor niets!': een geschenk waarop jarenlang gewacht was wordt door God in ons midden zichtbaar gegeven: een geboren redder bestemd voor het leven, de Messias, dat is de Christus, die is de Heer; en dat ook nog in de herdersstad bij uitstek, de stad van herder en koning David, Bethlehem; en daartoe ook nog met een teken om het geboren kind te vinden, kijk maar: 'in doeken gewikkeld en liggende in een kribbe'; uiterst schrijnend eigenlijk, in een kribbe, omdat er geen plaats was voor hem; slechts een kribbe, teken van verwerping, de kribbe gemaakt van hetzelfde hout als het Kruis, zegt een oude legende. En dit alles doet God nu aan de herders, aan ons. Maar wat God hiermee aan de herders en ons doet is toch vreugdevol: Een heel koor van engelen als bij een Bach oratorium komt erbij. De eer aan God en de vreugde klinken in tonen van hoog naar laag, van licht naar duisternis, van hemel naar aarde! En deze vreugde landt! Landt op aarde in vrede! Hoe vaak zou Jezus later niet zelf zeggen: 'vrede zij u'. Vrede, dat is waar je op God's adem kan komen, waar je geborgen bent als een kind bij zijn of haar moeder; vrede, dat is afwezigheid van strijd, tussen volkeren en groeperingen, maar ook: vrede, dat is afwezigheid van mensen in de knel, van ziekte, verdriet; vrede, dat is de zin van God die de onzin van de mens doet verdwijnen! En zo staat er: aan ons: vrede, alle mensen eindelijk in vrede, in welbehagen! Dit is het tweede.

Maar, dan komt het derde: vindt deze aanzegging of verkondiging wel erkenning, en zou het kind in de kribbe erkenning krijgen? Mooi die verkondiging; mooi dat teken; mooi was dat oratorium, dát vergeet je nooit meer, maar verder: klaar, punt uit! In Lukas' opmaat bevinden we ons nu op een meest cruciaal moment. Want, wat gaan deze herders, wat gaan wij met deze dingen doen, wat zullen wij van deze dingen zeggen? Hún antwoord, dat van de herders, ligt niet alleen in de waardering van dit buiten-gewone schouwspel. Nee, gemeente, de herders vertrouwen op het buiten-gewone van God, van zijn engel. Geen punt uit! Eerder zetten zij een punt op de 'i'!

En het geschiedde..., maar eigenlijk staat er: '...en het geschiedt', in de tegenwoordige tijd, dat wil zeggen: er wordt iets; alles is in beweging; het is aan de gang...:

het oratorium van engelen had zich teruggetrokken, en nu was het aan de herders, aan ons. De herders beraadslaagden en besloten in vol vertrouwen om te gaan zien wát er aan de gang was. Dit was geen acte van 'eerst zien dan geloven', maar eerder een acte van 'eerst geloven en dan ook gaan zien'! Met spoed wilden zij dit uitvoeren, staat er; deze herders die geloofden haasten zich dus wel! Want God, de Heer had het bekend gemaakt en dat was hun voldoende. Zij, de herders, deden dus werkelijk wat met die bekendmaking, en je zou toch hopen, gemeente, dat in onze wereld van vandaag ook wij ons haasten met de dingen die God in Jezus bekend heeft gemaakt, haast maken met naastenliefde echt betrachten, haast maken om gerechtigheid te doen, haast maken om vrede op aarde tot een beetje hemelse vrede te laten worden, haast maken om armoede te doen verdwijnen, haast maken om deze aarde te beheren, behouden, te laten ademen in gezond klimaat! In hun haast vonden de herders Maria en Jozef en het kind in de kribbe, precies zoals het bekend was gemaakt; dit alles op die al door de profeet Micha genoemde herdersplaats van David, Bethlehem, Efrata. Die herders, zij waren instrumenten, stok en staf, van God, geworden, en nu maakten zij op hun beurt bekend aan Maria en Jozef wat over hun kind in die kribbe gezegd was. De eerste reactie was totale verbazing! Niet alleen van Maria

en Jozef, maar van allen eromheen, dat is in de stal, in de herberg, in Bethlehem, in Judea, in de gehele bewoonde wereld. ‘Allen’, staat er, allen die er van hoorden waar wij ook toe behoren. ’T zal toch niet waar zijn’, moet daarbij gedacht zijn en wordt nog steeds gedacht! Verbazing over de verwondering, dat dit nieuwe Licht en leven, dit kind aan de gang is, en gaat, als Messias, als Christus. Kijk, gemeente, God’s Liefde en Vrede kunnen je in verwondering verbaasd doen staan, als je het ziet en als je het wilt zien; want het kan ook zijn dat we ziende niet zien...maar in die verbazing, in die verwondering, is het echter Maria - staat er - die alles bewaarde met de zorgvuldigheid van een moeder, in haar hart; ...dáar is de plek waar zij al die woorden liet samenwerpen, oftewel samen-komen. De opmaat had Lukas nu bijna klaar, en de herders konden in de geest van Psalm 111 met grote vreugde en dankbaarheid terug naar waar zij vandaan waren gekomen, terug naar hun veld, hun kudde, hun eigen dagelijkse bestaan. Zo mogen wij dit ook, terug naar ons eigen bestaan. Er is heel wat bekendgemaakt waar ook wij allen onderdeel van mogen zijn want ook voor ons is de Heiland, Christus, de Heer geboren...mag je licht en vrede in je hoofd en hart, toelaten; want die zijn er ook voor jou; zij komen van God die ook ons liefheeft en altijd troost. Dat wij daar wat mee gaan doen, in vol vertrouwen, van dag tot dag, in Jezus’ Naam, ...

Amen